PRAVOSL. BOHOSLOVECKÁ FAKULTA OZNAMUJE:

Pravosláv. bohoslovecká fakulta v Prešove **prijme na šk. rok 1977/78 uchádzačov o štúdium** na tejto fakulte za týchto podmienok:

a) **Do jednoročného prípravného kurzu pri PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ak majú aspoň 17 rokov, ktorí nemohli ukončiť strednú školu 2. cyklu.

b) **Do 1. ročníka PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ktorí majú plnú strednú školu s maturitou.

Vlastnoručne napísanú žiadosť treba zaslať na adr.: Pravosl. bohosl. fakulta, ul. Sládkovičova 23, 080 80 Prešov. Priložte tieto doklady:

1. krstný list, 2. posledné šk. vysvedčenie, 3. lekárske vysvedčenie o zdravotnom stave, 4. životopis v dvoch vyhotoveniach, 5. odporúčanie miestneho duchovného.

Žiadosti sa prijímajú do 30. mája 1977. Prijímacie pohovory sa budú konať na dekanáte PBF, o čom bude každý uchádzač zvlášť vyrozumený.

Dekanát PBF.

Budúce číslo vyjde 10. júna 1977

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red. prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukliánske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ: Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/18 z 27. 12. 1972 .
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ SV. CYRILA A METODA

ROČ. XXIII. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 5/1977

Zo života ruskej pravoslávnej cirkvi

● Jeho Svätosť patriarcha Pimen *prijal delegáciu sýrskej pravoslávnej cirkvi na čele s J. Sv. Vasilijom Mar Fomom Matfejom I., patriarchom — katolikosom Východu.*

● *Delegácia ruskej pravoslávnej cirkvi na čele s vilnianskym a litovským biskupom Germanom sa zúčastnila na oslavách narodenia ctihodného Ivana Rylského, od ktorého uplynulo 1100 rokov. Vedúci delegácie biskup German odovzdal bulharskému patriarchovi Maximovi posolstvo od J. Sv. patriarchu Pimena.*

● *Delegáti ruskej pravoslávnej cirkvi sa zúčastnili na pracovnom zasadnutí KMK v Bad-Saarove (NDR), ktorého témou bolo: Kresťanská viera a všeobecný pokrok, Kresťania spoločne za mier a spravodlivosť.*

● *NA POZVANIE VATIKÁNSKEHO SEKRETARIÁTU Za jednotu kresťanov bola v Ríme delegácia ruskej pravoslávnej cirkvi na čele s metropolitom Juvenaliom. Delegácia bola prítomná pri sv. liturgii v bazilike sv. Petra, kde ju pozdravil pápež Pavol VI. Potom delegácia navštívila mesto Bari, kde sú pozostatky sv. Nikolaja.*

● *Dňa 11. novembra m. r. veľvyslanec NDR v ZSSR usporiadal obed na počesť metropolitu tulského a belevského Juvenalija v súvislosti so svojou návštevou Tuly.*

● Metropolita kyjevský a haličský Filaret *ponúkol KMK, aby sa jej pracovné zasadnutie konalo v Kyjeve, čo sa aj uskutočnilo v dňoch 10.—14. X. 1976. Na zasadnutí boli delegáti z 20 štátov Ázie, Afriky, USA, Latinskej Ameriky a z Európy. Zasadanie viedol pastor Hardmudt Dreves z NDR. Témou zasadnutia bolo: Odzbrojenie a mier v duchu Helsínk, prítomná bola i delegácia ruskej pravoslávnej cirkvi. Delegácia sa oboznámila s dôležitými cirkevnými a inými pamiatkami, navštívili chrámy a prezreli si mesto Kyjev.*

H

Milujte Hospodina, všetci Jeho zbožní! Hospodin zachováva verných; tomu však nadmieru odpláca, kto počína si pyšne. Nuž, buďte zmužilí! Nech upevní sa srdce všetkých vás, čo očakávate na Hospodina! (Ž. 31, 24—25).

Oznám mi, Hospodine, kedy skonať mám, aká je miera mojich dní, aby som vedel jak som pominuteľný! (Ž. 39, 5).

„Duch je, ktorý obživuje..." (Ján 6, 63)

Ani raz sa Isus Christos nerozprával so svojimi učeníkmi bez toho, aby sa to obišlo bez pochybností. Dokonca boli chvíle, keď mnohí poslucháči nezniesli nový spôsob tlmočenia slova Božieho, pohoršovali sa nad zjavenou pravdou Božou a odchádzali od božského Spasiteľa rozčarovaní a smutní. „Tvrdá je táto reč, kto ju môže počúvať?" **(Ján 6, 60). Pán vedel, že sa stretne s neveriacimi, poznal svojho zradcu Judáša, budúce zakolísanie a zapretie apoštolom Petrom, a predsa v láske a trpezlivosti poučuje a povzbudzuje ďalej a stále. A po slovách, že** „nikto nemôže prísť ku mne, len ak by mu to dal Otec" **(Ján 6, 65), odišli ďalší učeníci a „nechodili viac s Ním" (Ján 6, 66).**

Bola to nová pravda a jej nové podanie, nová náplň zjavenia Božieho, príliš prenikajúca bytosť človeka a žiadajúca od neho zmenu, úplný vnútorný prerod v myslení a v prístupe k osobnosti Bohočloveka Isusa Christa, k Jeho vysvetľovaniu pravdy, ktorú doposiaľ nikto v takej podobe nepočul. To všetko si vyžadovalo prevrat v duši počúvajúceho, zmenu myslenia, cítenia, chápania a najmä dobrú vôľu s veľkým sebazapretím. — A Pán skúša i svojich dvanásť vyvolených, či aj oni chcú odísť? Pohotový apoštol Peter vyznáva: „Pane, ku komu pôjdeme? Slová večného života máš, a my sme uverili a poznali, že Ty si Christos, ten Svätý Boží" **(Ján 6, 68). Pán vzal toto vyznanie na vedomie, ale pripomenul, že** „jeden z vás je diabol" **(Ján 6, 70).**

Spomeňme si, aký bol stav a nálada apoštolov po Petrovom zapretí, po golgotských udalostiach, pochovaní Christa, Jeho zmŕtvychvstaní. Ovládla ich neistota a strach, akoby na všetko zabudli, čo im Pán hovoril, na čo ich upozorňoval, že sa musí

stať, všetko bolo márne „pre strach židovský“ **(Ján 20, 19). Zabudli na zasľúbenie o Duchu svätom, ktoré Pán tak zdôrazňoval a opakoval, že Utešiteľ, Duch svätý, ktorého pošle Otec nebeský v mene Isusovom, naučí ich všetkému, pripomenie im všetko, čokoľvek im hovoril (Ján 14, 26) a ten Utešiteľ, Duch pravdy, bude vydávať svedectvo o Ňom (Ján 15, 26).**

Štyridsať dní po slávnom zmŕtvychvstaní zjavoval sa božský Spasiteľ apoštolom, hovoril im o kráľovstve Božom, aby sa z Jeruzalema nerozchádzali a aby očakávali zasľúbenie Otcovo: „O niekoľko dní budete pokrstení Duchom svätým“ **(Sk. 1, 5). Hovoril im, že prijmú moc Ducha svätého, že sa stanú ozajstnými Jeho svedkami vo všetkých známych krajinách** „až do posledných končín zeme“. **A potom od nich definitívne odišiel.**

Po návrate z hory Olivovej vrátili sa do Jeruzalema a „všetci jednomyseľne zotrvávali na modlitbách spolu so ženami a s Máriou, matkou Isusovou, a s Jeho bratmi“ **(Sk. 1, 8—14).**

A desiateho dňa po nanebevstúpení Pána uskutočnilo sa vážne a dôležité zasľúbenie, keď „boli všetci spolu na jednom mieste. Tu zrazu povstal zvuk z neba, ako keď sa prudký vietor valí, a naplnil celý dom, v ktorom sedeli. I ukázali sa im rozdelené jazyky, akoby z ohňa, usadili sa na každého z nich a Duch svätý naplnil všetkých, takže začali hovoriť inými a inými jazykmi, ako im ten Duch dával hovoriť“ **(Sk. 2, 1—4). Tento veľký dar bol veľmi potrebný, aby všetci rozumeli v rodnej reči slovo Božie. Apoštoli boli však obdarovaní aj ináč: silou presvedčujúceho slova, chrabrosťou, smelosťou, statočnosťou, odvážnosťou, prorokovaním, uzdravovaním a veriaci najmä po pokání a pokrstení prijímali dar Ducha svätého. A tak veriacich pribúdalo.** „Zotrvávali v apoštolskom učení a v spoločenstve, v lámaní chleba a na modlitbách...“ **Všetci veriaci potom boli** „pospolu, všetko mali spoločné“ **(Sk. 2, 42—47).**

Tak vznikla z dopustenia Božieho cirkev Božia, ktorá sa zo skromných začiatkov a malého počtu veriacich rozrástla do veľkého a bohato rozvetveného stromu, ktorý doposiaľ nesie dobré ovocie. A pokiaľ my prinášame občas ovocie nevalnej ceny, je to pre našu nedôveru, vnútornú chabosť a duchovnú málokrvnosť. Preto nás naša cirkev vedie v prosbách a modlitbách k Pánovi, aby sme sa vzchopili k dielu Božiemu, vykonávali ho verne a statočne, obrodzovali sa vnútorne silou a pomocou Ducha oživujúceho a posilňujúceho. „Duše istiny, priidi a vselisja v ny!“

B. A.

Nanebevstúpenie Isusa Christa

„A keď ich žehnal, vzdialil sa od nich a bol unášaný do neba. A oni klaňali sa Mu...“ (Lk 24, 51—52).

Pán náš Isus Christos svojím nanebevstúpením spojil pozemské s nebeským (kondak). On sám sa stal naším predchodcom pred tvárou Otca nebeského. Predstavil Mu vo svojej Osobe človeka vykúpeného a obnoveného (Žid. 6, 20; 9, 24), preukázal našej oslávenej prirodzenosti česť prevyšujúcu cherubínov i serafínov — prebývať s Ním po pravici Otca. Blažený Augustín hovorí v Slove na Nanebevstúpenie: **„Radujme sa a veselme sa, lebo toho dňa svitol pre nás sviatok Nanebevstúpenia Christovho. Christos zostúpil do hrobu, otvárali sa brány temnosti; Christos vystúpil na nebo, oslávili sa nebesia. Vzkriesenie Christovo je našou nádejou. Jeho nanebevstúpenie je naším oslávením. Pozemské telo bolo vzaté do neba, kosti, nedávno uzavreté v temnom hrobe, vzniesli zástupy anjelov do neba. A tak Pán náš Isus Christos, náš Spasiteľ najprv bol ukrižovaný a teraz sedí na pravici Otca. Keď bol na kríži, dal za nás cenu vykúpenia; keď vstúpil na nebo, dostal to, čo získal“ (Slovo 177).**

Vstúpenie Isusa Christa na nebo predstavuje pre všetkých veriacich nevyčerpateľný prameň radosti a útechy. Ako niekedy sv. apoštoli po nanebevstúpení svojho Pána a Učiteľa sa vrátili do Jeruzalema s veľkou radosťou, prebývali neprestajne v modlitbách a oslavovali Boha a očakávali sľúbeného Utešiteľa, svä-

tého Ducha (Sk. 1, 8—14), tak i sv. pravoslávna cirkev s láskou a vďakou sprevádza svojho Pána zo zeme na nebo, neoddáva sa zármutku, že sa jej Pán skryl pred telesnými očami, pretože vie, že **„On je s ňou po všetky dni do konca sveta“** a že Isus Christos, **Zakladateľ a Hlava cirkvi vystúpil na nebo**, aby sa zastal svojich verných pred Otcom nebeským.

Sviatok Nanebevstúpenia Isusa Christa povzbudzuje veriacich, aby vždy pamätali, že **„naša otčina je v nebesiach, odkiaľ očakávame aj Spasiteľa“** Filip 3, 20), že súčasný pozemský život je len prípravou na budúci život nebeský. Dnešný sviatok nás poučil o cieli nášho života, o zasľúbení Isusa Christa. Budeme sa usilovať po celý náš život ulahodiť Bohu dobrými skutkami, aby sme sa stali hodnými večného a blaženého života spolu so svojím Spasiteľom na nebi.

† **Cyril**, biskup michalovský

Zo studnice našich sv. otcov

STAROSLOVIENSKY KŇAZ PAVOL KAICH, ŽIAK SV. CYRILA A METODA

Pavol Kaich, žiak sv. bratov, pracoval v našej vlasti s láskou a horlivosťou a zaslúži si, aby sme si uctili jeho svetlú pamiatku.

Málo kľudných dní bolo dožičených slovanskej misii sv. vierozvestov a ich učeníkom z dôvodov politických a panovníckych. Napriek útlaku však upevnili slovanskú liturgiu vedľa latinskej **a dali našej sv. liturgii pevný základ, ktorý ju udržal na našom území nielen cez 12.—14. storočie, ale až dodnes.** My sme jej pokračovateľmi a upevňovateľmi. Taký bol i staroslovienský kňaz Pavol Kaich. Žiaci sv. bratov sa stretli na začiatku svojho pôsobenia s ťažkosťami a utrpením, pretože pracovali proti západnému vplyvu. Pavla Kaicha poznáme z legiend, a to i cudzích, napr. z **legendy o sv. Ivanovi, z Petrohradskej legendy, z legendy o sv. Václavovi, z Křišťanovej legendy.** Všetky ho nazývajú **„kňazom ctihodným“**. V románe Svätopluk od M. Ferka sa spomína ako diakon Kaich, ktorý slúži a posluhuje. Celý sa venoval národu. Pracoval pri dvoroch kniežat českých, po boku solúnskych bratov.

Dátum jeho narodenia presne nepoznáme, ale môže to byť rok 850. **Dejiny české píšu, že sv. Metodovi bol daný schopný kňaz Kaich Pavol, ktorý sám pokrstil Bořivojovu manželku Ľudmilu.** Vždy sprevádzal sv. Metoda. Niet pochýb o tom, že Pavel Kaich bol Slovan, **lebo všetci žiaci sv. Metoda boli Slovania.** Pavol bol pravdepodobne Moravan alebo Nitran, mohol byť i macedónsky Slovan alebo iný južný Slovan. V Čechách obce Kajšavice, Kojšovice, ale aj slovenské lokality Kajal a Kajsa súvisia s menom Kaichovým. Sv. Metod Pavlovi dôveroval, preto ho poslal do Čiech. **Tak bola Pavlova práca požeh-**

naná. Vychovával Spytihneva a Vratislava, synov Ľudmiliných. Staral sa aj o školy a o budovanie chrámov. Na jeho radu Bořivoj založil na Levom Hradci **chrám sv. Klementa, prvý kresťanský chrám v Čechách, a na Vyšehrade kaplnku sv. Klementa.** Pavol Kaich bol po smrti sv. Metoda správcom slovienskej bohoslužby u nás.

Pavol Kaich dal vybudovať školu v Budči, o čom hovoria dejiny Prahy, a do tejto školy dali za učiteľa kňaza Chrasteja, o ktorom sa vo svojich Dejinách zmieňuje i Palacký.

Spytihnev I. — priateľ latiníkov, školu slovanským kňazom vzal a dal ju latinským kňazom, Nemcom. Ani po vyhnaní z Budča **neprestali však slovanskí kňazi vo svojej misijnej práci a založili novú školu na Vyšehrade**, ktorú navštevoval aj svätec, zakladateľ Sázavského kláštora, sv. Prokop na zač. XI. storočia.

Pripomíname si a obdivujeme prácu Pavla Kaicha, ktorý zomrel po tom, čo pochoval sv. Václava koncom septembra roku 935.

Biskup Gorazd napísal: **„Sv. Cyril a Metod neobmedzovali svoju činnosť len na Moravu a Panóniu, ale zasiahli plodne i do Čiech a do Povislia, ako o tom svedčí pokrstenie českého Přemyslovca Bořivoja a vyslanie kňaza Pavla Kaicha do Čiech, ako aj existencia slovanského kláštora v Týnci pri Krakove...“**

My dnes už vieme aj to, že takých pracovníkov, akým bol ctihodný kňaz Pavol Kaich, žiak sv. Cyrila a Metoda, bolo veľa, len sa nám o nich nezachovali správy, ani záznamy o ich utrpení, prenasledovaní a práci na poli šírenia pravoslávnej viery v našej vlasti. Neprajníci, ktorí zničili slovanské školy, **zaberali slovanské chrámy, prenasledovali žiakov sv. bratov a vyháňali ich z našej vlasti,** akiste nemali záujem opatrovať životopisy slovanských kňazov, učiteľov a svätcov.

Štefan Horkaj, duchovný

„Blahoslavení, ktorí nevideli a predsa uverili“ (Ján 30, 29).

V priebehu stáročí človek neustále pociťoval potrebu poznať tajomstvo existencie Boha. Ľudská duša vždy cítila svojho Stvoriteľa. Nedokonalý ľudský jazyk nemohol vysloviť, čo duša cítila. Bolo veľa takých ľudí, ktorí sa usilovali ľudským spôsobom dokázať Otca nebeského. Jeden učený svätý Otec sa naučil celé Písmo sväté, zamýšľal sa nad každým slovom, myšlienkou tejto božskej Knihy. Chcel nájsť výraz a dokázať našou nedokonalou rečou Božiu nepostihnuteľnosť. Preto často chodieval na výšiny, hľadel na východ slnka, pozoroval krásu prírody. Svätcovi tu všetko dokazovalo existenciu Boha. Rozumom, srdcom i dušou cítil živý dych Boží v sebe a okolo seba. Napokon zvolal: **„Zázračné sú skutky Tvoje, Bože, všetko si stvoril múdro“**. Raz chodil sv. otec po brehu morskom a videl neďaleko chlapca, ktorý čerpal vodu z mora a prelieval ju do malej jamôčky. S údivom pristúpil svätec k chlapcovi a spýtal sa ho, prečo to robí? Chlapec odpovedal: „Chcem vyčerpať vodu z celého mora do tejto jamky“. Na otázku, ako to chce urobiť, keď to nie je možné, chlapec odpovedal: „Tak, ako ty nemôžeš do svojej malej hlavy umiestniť Boha — Stvoriteľa neba i zeme!“ A čudný chlapec zmizol. Takto dal Boh svätcovi a cez neho i nám poznať svoju vôľu, že ohraničený ľudský rozum nemôže pochopiť nepostihnuteľné bytie Božie, ale môže ho len srdcom cítiť a veriť. Boh povedal Mojžišovi: **„Nebudeš môcť vidieť tvár moju, lebo neuvidí ma človek, aby živý zostal“** (II. M. 33, 20).

Učeníci Christovi osobne videli tvár Boha a počúvali náuku Christovu na vlastné uši, ale predsa boli medzi nimi i takí ľudia, ktorí zatúžili pravdu viery ešte dokazovať hmatom. Apoštol Tomáš pochyboval o vzkriesení Christovom, nechcel uveriť. Keď Christa ukrižovali, Jeho učeníci sa rozutekali. Apoštol Peter, ktorého Christos nazval kameňom viery, sa trikrát zriekol Christa.

V prvý deň po vzkriesení Christovom večer sa učeníci zišli k modlitbe do vrchnej dvorany. Správa o tom, že Christos slávne vstal z mŕtvych a zjavil sa Márii Magdaléne, ktorá bola ráno pri hrobe, potom že sa zjavil apoštolom Petrovi a Jánovi, uspokojila zarmútených učeníkov. Z radosti ani neverili, čudovali sa a modlili sa. Ich neviera sa však rozplynula, keď prišiel medzi nich Christos s pozdravom: **„Pokoj vám!“** A ukázal im ruky, nohy a bok. Učeníci sa zaradovali a Isus im druhýkrát opakoval: **„Pokoj vám!** Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás. **A keď to povedal, dýchol na nich a hovoril: Prijmite Ducha svätého. Ktorýmkoľvek odpustíte hriechy, odpúšťajú sa im; ktorýmkoľvek zadržíte, zadržujú sa“.**

Apoštol Tomáš vtedy s učeníkmi nebol. Keď mu o tom povedali, že videli Christa, Tomáš odpovedal s nedôverou: **„Ak neuvidím stopy klincov v jeho rukách a nevložím si prst na miesto, kde tie klince boli, a ruku nevložím Mu do boku, vôbec neuverím“.**

Ôsmeho dňa po vzkriesení Christovom sa učeníci opäť zišli k modlitbe. Bol tam i apoštol Tomáš. Prišiel Isus zatvorenými dverami, zastal medzi nimi a povedal: **„Pokoj vám!“** Potom sa obrátil na Tomáša a povedal: **„Daj sem prst a viď moje ruky; daj sem ruku a vlož ju do môjho boku a nebuď neveriaci, ale veriaci!“ Tomáš odpovedal: „Pán môj a Boh môj“.** A Christos, ktorý mu vrátil vieru, povedal: „Pretože si ma videl, uveril si; **blahoslavení, ktorí nevideli a predsa uverili“.** — Preto nečakajme na hodinu dvanástu, ale vždy hľadajme vzkrieseného Christa, ktorý nám prináša pokoj i zatvorenými dverami nášho srdca.

Prot. V. Mandzjuk

„Ešte mnoho iných divov učinil Isus pred svojimi učeníkmi, ktoré nie sú napísané v tejto knihe. Ale toto je napísané, aby ste verili, že Isus je Christos, Syn Boží, a — veriac — aby ste mali život v Jeho mene“ (Ján 20, 30—31).

„Hospodin pozná ľudské myšlienky, že sú len dych“ (Ž. 94, 11).

„Ó Hospodine zástupov! Blahoslavený človek, ktorý v Teba dúfa“ (Ž. 84, 13).

Za mier

Dňa 13. apríla 1977 za prítomnosti predstaviteľov 14 nekatolíckych cirkví z Československa založili v Bratislave **regionálne združenie Kresťanskej mierovej konferencie v ČSSR. Za predsedu združenia zvolili generálneho biskupa Slovenskej evanjelickej cirkvi dr. J. Michalka a za tajomníka duchovného pravoslávnej cirkvi prot. dr. J. Šuvarského.** Na tomto zasadnutí Jeho Blaženstvo metropolita Drotej predniesol nasledujúci prejav:

SILY MIERU RASTÚ . . .

Teraz už nie sme takí nepatrní, ako sme boli v čase zrodu Kresťanskej mierovej konferencie v r. 1967. Idea mieru prenikla do všetkých kútov sveta a prijímajú ju dokonca i nekresťanskí činitelia. Bez ohľadu na časté prekážky získavalo mierové hnutie pozície, odstraňovalo prekážky, ktoré umelo vytvorili imperialisti. V posledných rokoch narastalo v celom rade rôznych náboženstiev presvedčenie, že je potrebná koordinovaná spolupráca na dosiahnutie spoločného cieľa: zastavenie agresie a upevnenie mieru na zemi. V súčasnosti sa zjednotili mnohé náboženstvá v názore, aby sa usporiadala konferencia v Moskve. Významní činitelia sústredili na ňu pozornosť. I naša ekumenická rada sa v neposlednom rade zúčastňuje na príprave, ako to bolo zdôraznené v komuniké z posledného zasadania Prípravného výboru. Som presvedčený, že táto spoločná konferencia mierových síl rôznych náboženských presvedčení upevní začiatok úzkej spolupráce mierových hnutí v rozličných náboženstvách, čo predtým nebolo. Samozrejmé je, že moskovská konferencia bude podnetom na začatie mierovej činnosti, ktorá sa potom bude rozvíjať.

Téma konferencie obsahuje podstatné otázky našich dní. Zahŕňa všetko to, čo treba získať v mierovom praktickom úsilí. Významnou zárukou upevnenia mieru je podľa môjho názoru predovšetkým odstránenie vznikajúcich ohnisiek napätia, ktoré narastajú do konfliktov v rôznych svetových oblastiach. Nadchádzajúca moskovská konferencia pomôže prehĺbiť zjednotenie v mierovom úsilí a konkrétne akcie kresťanov a ostatných náboženských organizácií so všetkými ľuďmi dobrej vôle. Niet pochýb, že na konferencii v priebehu diskusie sa ukáže skutočnosť, že jestvuje ešte viac možností v mierových snahách a v službe pokroku a šťastiu celého ľudstva. Účastníci konferencie, delegáti z mnohých krajín a predstavitelia rôznych národností a náboženských presvedčení budú mať dôležitú úlohu: tlmočiť širokým masám rozhodnutia tohto dejinného mierového fóra, mobilizovať masy, aby dostupnými prostriedkami uviedli do života to, čo budú obsahovať dokumenty prijaté konferenciou. Azda táto úloha nebude veľmi ľahká, ale bude ušľachtilá a posvätná. Tak ako roľník vkladá všetko svoje úsilie tejto jari do obrobenia pôdy, tak i naši delegáti na budúcej moskovskej konferencii sa musia so všetkým úsilím pripraviť. Ľutujem, že nemôžu byť na nej prítomní zástupcovia všetkých vyznaní nášho ekumenického spoločenstva. Preto sme sa tu práve stretli, aby naši delegáti si vypočuli názory, konkrétne návrhy našich bratov na tomto stretnutí. Buďme v otázke obrany mieru jednotní, lebo mier potrebuje celý svet. Všetky náboženské vyznania si musia uvedomiť svoju významnú úlohu a spoločný cieľ: slúžiť človeku. To musí byť našou základňou pre spoločnú mierovú činnosť členov všetkých náboženstiev.

Cirkev v Jeruzaleme — matka miestnych cirkví

Pozemské pôsobenie zakladateľa kresťanskej cirkvi, Bohočloveka Isusa Christa, trvalo, podľa tradície, asi tri roky, počas ktorých od svojho pokrstenia na rieke Jordáne z rúk Jána Krstiteľa až po svoju smrť na golgotskom kríži konal jedinečnú misiu. Plnil slovom i skutkom vôľu nebeského Otca, zjavil osobne ľuďom Boha a ukázal im ako v Ňom získať spásu.

Avšak túto jedinečnú osobnú a duchovnú misiu spásy predstavitelia národa, ku ktorému, ako vyvolenému, prišiel predovšetkým, odmietli a postavili sa proti Isusovi. V židovstve tej doby sa pestovali vlastné predstavy o tom, ako by mal Mesiáš vyzerať a čo by mal robiť. Boli to predstavy mocenské a nacionalistické. Spasiteľova požiadavka lásky ku všetkým a milosrdenstva pre všetkých bola s nimi v rozpore. V evanjeliách čítame, že keď Spasiteľ odhalil mravnú a náboženskú ničotnosť tých, ktorí sa v židovskom národe považovali za duchovnú elitu, rozhodli sa Ho fyzicky zničiť a tým Ho umlčať. On to vedel. Predpovedal, že Ho čaká potupná smrť na kríži. Prehlásil však tiež, že táto smrť je nutná, tretieho dňa vstane však z mŕtvych. Judášova zrada urýchlila udalosti, ktoré sa stali pred židovskými sviatkami paschy. Všetko Spasiteľovo konanie v tých dňoch malo duchovne spasiteľný význam: na poslednej večeri ustanovil eucharistickú obeť chleba a vína ako svojho Tela a Krvi, ktorú budú Jeho nasledovníci konať na Jeho pamiatku až do Jeho druhého príchodu na zem v sláve a k súdu. Odsúdený

a zneuctený Christos zomrel ako najopovrženejší zločinec potupnou smrťou na kríži, aby sa na Ňom vyplnilo prorocké slovo Izaiáša a iných prorokov Starého zákona. Jeho smrť na Golgote podľa rozhodnutia rímskeho prokurátora Pontského Piláta, ktorý schválil rozsudok židovského synedrionu, bola duchovnou obeťou za naše hriechy, vzkriesenie potom víťazstvom nad smrťou a zárukou takého víťazstva pre všetkých verných.

Iba udalosti po vzkriesení umožnili apoštolom, aby pochopili, že v Isusovi Christovi prišiel k človeku sám Boh. Museli sa postupne sami striasť mylného názoru svojich spoluobčanov na Mesiáša a na povahu Jeho Kráľovstva. Ich očakávanie vyjadruje otázka, ktorú Mu položili po Jeho vzkriesení, keď sa im zjavil: „Pane, či nie v tomto čase napravíš kráľovstvo Izraelské"? (Sk 1, 6). Museli Isusa Christa poznať najprv vo svetle Vzkriesenia, v milosti Ducha svätého. Vzkriesený Pán sa stal základom ich viery; tak o Ňom vydali svedectvo a tak budovali spoločnosť, ktorá sa hlási k Jeho menu. Je to svätá cirkev.

Spasiteľ po svojom vzkriesení pripravoval učeníkov 40 dní na misijnú úlohu cirkvi, ktorú založil potom desiateho dňa po nanebevstúpení, t. j. do nebeskej slávy, čiže päťdesiateho dňa po vzkriesení; preto aj nazývame pamiatku založenia cirkvi menom Päťdesiatnica. Bol to deň židovského sviatku letníc, keď zoslal na apoštolov, zhromaždených v Jeruzaleme v jednom dome, svätého Ducha (Sk 1 a 2), toho prisľúbeného „iného Utešiteľa", Christovho zástupcu a duchovného vodcu cirkvi — Christovho tela. Zostúpenie svätého Ducha bolo, ako čítame v Písme sv., sprevádzané mimoriadnymi javmi ohnivých jazykov, búrkou a darom hovorenia cudzími jazykmi. Sú to znaky činnosti svätého Ducha v cirkvi. Pripomenieme, že ešte predtým doplnili apoštoli žrebom z dvoch kandidátov, ktorí boli svedkami života Isusa Christa a Jeho divov, jedného, menom Matthia (Matej) do počtu dvanástich apoštolov, aby ich družina bola úplná. Z prvotnej skupinky asi 120 osôb na čele s Dvanástimi apoštolmi a Matkou Božou začala sa už po prvej kázni sv. Petra a ostatných apoštolov rozširovať apoštolská cirkev, takže dosiahla skoro počtu tritisíc. Boli to väčšinou Židia alebo ľudia, ktorí prijali židovské náboženstvo, ktorí počuli z úst sv. Petra a ostatných apoštolov, že Isus, ktorý bol ukrižovaný, je ten pravý, ozajstný Mesiáš (Christos) a Pán (grécke Kyrios, čo je to isté ako hebrejské Hospodin, Jahve), ktorý vstal z moci Božej z mŕtvych a vstúpil na nebesá, a uverili, že On je skutočný Spasiteľ sveta. Od tohto okamihu sa začínajú vlastné dejiny kresťanskej cirkvi. Jej základom teda bola prvokresťanská obec v Jeruzaleme a tak sa jeruzalemská cirkev stala duchovnou matkou všetkých cirkví.

Ako k tomu došlo, svedčia nám zase Skutky apoštolské. Počet veriacich sa ďalej rozširoval. Židia, ktorí prišli na sviatky letníc do Jeruzalema z krajín mimo Palestíny, boli svedkami apoštolskej výzvy k viere a k pokániu a uverili apoštolom, vracali sa domov a prinášali z Jeruzalema správy o Mesiášovi, ktoré sa ďalej šírili. Medzi tým v Jeruzaleme apoštol Peter uzdravil

Jeruzalem — celkový pohľad

chromého človeka a pod dojmom tohto divu a neohrozenej kázne apoštolov vzrástol počet vyznavačov Isusa Christa na štyritisíc osôb (Sk 3).

Nezvyčajne rýchly rast kresťanskej cirkvi v Jeruzaleme znepokojil predstaviteľov tradičného židovského náboženstva, domnievajúcich sa, že odstránením Isusa z Nazareta zanikne i Jeho učenie. Teraz mali možnosť presvedčiť sa, že v mene Isusa ako Christa vznikla nová náboženská skupina, ktorá získava stále väčší ohlas medzi Židmi. Nebezpečené pre ich prestíž boli slová, ktoré vyhlásil apoštol Peter: „Odmietli ste toho svätého a spravodlivého a prosili ste za muža vražedníka, aby vám bol daný (výtka ľudu, že prosil na súde o milosť pre zločinca Barabáša a žiadal ukrižovanie Isusa), darcu života ste zabili. Avšak Boh ho vzkriesil z mŕtvych, čoho my sme svedkovia... Preto čiňte pokánie a obráťte sa, aby boli zahladené hriechy vaše...!" (Sk 3, 14—15, 19). Preto sa stali apoštoli Peter a Ján prvými obeťami prenasledovania zo strany reprezentantov židovského synedrionu. Bolo im prísne zakázané kázať v mene Isusa Christa, ale na to apoštoli odpovedali, že počúvať sa patrí viac Boha ako ľudí. Sv. Peter vyhlásil: „Posuďte sami, či pred Bohom smieme počúvať vás viac ako Boha; nemôžeme nehovoriť to, čo sme videli a počuli". Do rozhodovania synedria zaznel hlas všetkými váženého učiteľa Gamaliela, ktorý povedal o kresťanstve pamätné slová: „Ak je tento zámer alebo toto dielo z ľudí, rozpadne sa; ak však je z Boha, nebudete môcť ho zničiť. Chráňte sa, aby ste neboli protivníkmi Božími". Tentoraz múdre slová zapôsobili, takže apoštolov len zbičovali a so zákazom kázať ich prepustili na slobodu.

Jeruzalemská obec veriacich sa ďalej organizovala a kresťania bez ohľa-

du na zákaz hlásili radostnú zvesť o Christu v synagogách i v jeruzalemskom chráme. Veriaci sa vtedy ešte nelíšili od Židov v spôsobe modlitby. Takisto ako Židia slávili tradičné sviatky a prinášali obete v chráme. Len v jednom boli osobitní: okrem týchto modlitieb v rámci židovského náboženstva mali ešte zvláštne zhromaždenia, kde sa nielen modlili, ale počúvali kázne — svedectvá — apoštolov o živote a skutkoch Christových na základe starozákonných prorockých predpovedí, ktoré sa videli uskutočnené v diele Isusa Christa, spievali žalmy, ale predovšetkým konali „lámanie chleba", ako nazývali sv. svätú eucharistiu (Sk 2, 42), teda slúžili svätú liturgiu a prijímali takto Telo a Krv Christovu na odpustenie hriechov a k životu večnému. Tieto spoločné bohoslužby, konané v súkromných domoch, napomáhali upevňovať v kresťanoch bratskú lásku a uvedomelé očakávanie skorého druhého príchodu Isusa Christa na svet. Cirkev žila eucharistiou ako reálne prítomným Christom, Jeho slovom (svedectvom o ňom, z ktorého boli potom napísané knihy sv. Písma Nového zákona — evanjeliá) a nadšenou eschatologickou nádejou. Takéto eucharistické zhromaždenia sa konali len za účasti pokrstených.

Život kresťanov bol vedený plnou snahou o uskutočnení ideálu, aby boli jedného ducha a žili jedným srdcom, láskou k Bohu a blížnemu. Preto zaujali tiež nový pomer voči majetku. Predávali majetok a vzájomne si slúžili v sociálnych potrebách. Všetky veci u nich boli spoločné. Finančné prostriedky dávali k dispozícii celku, aby sa dostalo na všetkých, najmä na chudobných a potrebných. Niekedy sa v tejto súvislosti uvažuje o tom, že vlastne prvotní kresťania uskutočňovali akýsi prvobytný komunizmus. Istotne otázka sociálnej spravodlivosti v jeruzalemskej obci mala svoje dôležité miesto, avšak nebol to komunizmus, ak pod týmto pojmom rozumieme plánované, programové a hospodárskymi opatreniami riadené úsilie o odstránenie majetkových rozdielov a zospoločenštenie výrobných prostriedkov. Bolo to majetkové spoločenstvo na základe nábožensko-etickom. Iná forma uskutočnenia majetkovej nespravodlivosti na základe celospoločenskej zmeny v tom čase bola historicky nemožná. Avšak i tak myšlienka sociálnej rovnosti a spravodlivosti, ktorú vidíme v tejto prvokresťanskej obci v Jeruzaleme, bola natoľko silná, že bola ideálom úsilia ľudu v nasledujúcich dejinách (u nás sa ozvala silne napr. v husitskom hnutí). Vyskytli sa však už tu i nemilé zjavy hmotárskeho egoizmu, keď Ananiáš a jeho manželka Zafira zatajili časť peňazí určených do spoločnej pokladne, za čo boli tvrde potrestaní, lebo „luhali Bohu". To bola prvá disciplinárna sankcia cirkvi.

Mladá jeruzalemská obec veriacich, hoci ešte stále bola spätá s jeruzalemským chrámom a Mojžišovým zákonom, začala skoro pociťovať nedorozumenia vo vzťahoch medzi „hebraistami" a „helenistami". Boli tu predovšetkým v rozdelovaní milodarov na večerách, zvaných večere lásky, čiže agapy. Apoštoli sami nestačili pri veľkom počte vyznavačov udržať patričnú disciplínu, a preto, aby sa nedorozumenia pri spoločných stoloch odstránili, navrhli, aby obec sama zvolila zo svojho stredu sedem mužov „diakonov". Na

nich apoštoli položili ruky a tak ich modlitbou vysvätili na službu pri stoloch „helenistov", čo boli kresťania z bývalých pohanov, ktorí prestúpili na židovské náboženstvo. Tak vznikla v cirkvi služba diakonov. Boli vysvätení apoštolmi, a nie hocikým, čo ukazuje na sviatostný charakter kresťanskej služby diakonov. Neskoršie apoštoli túto moc svätiť odovzdali biskupom cirkvi ako svojim nástupcom. Diakoni tiež kázali a krstili a azda aj prisluhovali pri sviatosti sv. eucharistie, ktorá vtedy ešte bola spojená s formálnou večerou, tak ako to bolo pri Tajnej večeri, na ktorej Spasiteľ túto sviatosť (tajinu) ustanovil a prikázal ju konať na svoju pamiatku. V jeruzalemskej cirkvi sa zrodili nielen základné prvky našich pravoslávnych bohoslužieb, ako ich tradične konáme dosiaľ, ale boli tu cirkvi dané do vienka aj základy duchovenských služieb v cirkvi, ktoré nám tradícia zachovala tiež do dnešných dní.

Slovom „hebraisti" nazývame tých kresťanov, ktorí národnosťou, jazykom i náboženstvom boli pred prijatím kresťanstva pravými Židmi. Mojžišov zákon a jeho prikázania im boli milé a blízke, lebo vyrástli v židovskej tradícii. Panovalo medzi nimi presvedčenie, že kresťanstvo je neoddeliteľne späté so židovstvom, spočívajúcim na zákone a prorokoch. Nevedeli sa striasť myšlienky, že pre kresťanov, ktorí prichádzali z nežidovského prostredia pohanského, je obradový zákon židovský tak isto povinnosťou a záväzkom ako pre nich. Ukázalo sa, že týmto problémom sa bude musieť čoskoro zaoberať celá prvoapoštolská cirkev.

„Helenisti", čiže kresťania, ktorí predtým boli pohanmi (Helénmi — Grékmi), ale postupne sa stali prozelytmi židovského náboženstva, ktoré si ich podmaňovalo náboženskou ozajstnosťou, dávnovekosťou a duchovnou hĺbkou, nemohli vždy ľahko prijať všetky predpisy Mojžišovského zákona. Veď vo vtedajšom židovstve mnohé predpisy boli formalisticky rozpracované sektou farizejov do takých nenormálností, že sám Spasiteľ musel ich ostro kritizovať. Ak sa malo kresťanstvo šíriť do celého sveta, muselo prekročiť hranice, ktoré určovala židovská zákonícka tradícia. Názor „helenistov" vyjadril otvorene kresťanský diakon sv. Štefan, ktorý pochopil široký rozsah Christovho Kráľovstva Božieho. Smelo pred synedrionom vyhlásil, že predpisy mojžišovského zákona strácajú príchodom Isusa Christa svoju platnosť a musia ustúpiť novému Zjaveniu Christovmu. Samotní Židia nezachovali Mojžišov zákon a zahubili pravého Mesiáša, predpovedaného Mojžišom. Túto svoju reč zaplatil sv. Štefan životom. Bol ukameňovaný a stal sa tak prvým mučeníkom kresťanskej cirkvi. Jeho smrť sa datuje rokom 32 alebo 33 po Chr. Avšak Štefanovo mučeníctvo, ktorého sa na strane katov zúčastnil aj mládenec Saul, vtedy horlivý farizej, z ktorého sa však podivuhodnou premenou stal neskoršie veľký apoštol Christov svätý Pavel, stalo sa signálom na potieranie kresťanov, predovšetkým helenistov. Mnohí sa museli uchýliť z Jeruzalema na vidiek (Sk 3.—8. kap.).

Tým sa však súčasne slovo Božie začalo šíriť do stále väčších okruhov

Palestíny a tiež za jej hranice, do celého vtedajšieho sveta, ktorým bola obrovská ríša rímska. Medzi kresťanmi jeruzalemskej materskej cirkevnej obce sa dlhý čas udržiavalo presvedčenie „hebraistov". Neskoršie sa niektorí z nich od cirkvi dokonca odštiepili a potom ako skupina zanikli. Pravda, ich separatistické názory sa občas objavujú i v našej dobe v učení niektorých sektárov.

Už Isus Christos osobne navštevoval najbližších židovských susedov, v strednej časti Palestíny žijúcich Samaritánov. Našiel medzi nimi ozajstnú vieru a lásku. Po vzniku cirkvi vidíme jedného zo siedmich prvých diakonov, Filipa, ako v tejto misii medzi Samaritánmi pokračuje. Ako diakon im mohol udeliť krst, ale dary milosti svätého Ducha (ktoré dnes cirkev udeľuje hneď po krste v sv. tajine myropomazania) museli im udeliť samotní apoštoli. Preto zbor Dvanástich apoštolov poslal do Samarie dvoch — sv. Petra a sv. Jána, aby im túto sviatosť udelili a tak ich vieru upevnili, čo aj urobili, keď položili na pokrstených Samaritánov ruky. Svedčí to súčasne i o tom, že sv. Peter nebol medzi ostatnými dajakým neomylným mocnárom, ale takým istým verným služobníkom Pána, rovným ostatným apoštolom. V Samarii sa stretávame však i s budúcim bludárom, Šimonom mágom, ktorý bol pokrstený Filipom, nakoľko uveril v Christa, ale potom prišiel s ponukou peňazí k sv. Petrovi, aby mu Christov apoštol „predal" za ne dar milosti svätého Ducha, čo, pravdaže sv. Peter ostro odmietol. (Od tohto Šimonovho pokusu sa každé kupčenie so svätými vecami menuje dodnes „simónia"). Medzi tým diakon Filip získal pre vieru komorníka eitópskej kráľovnej, ktorý prišiel do Jeruzalema, aby sa poklonil živému Bohu. Jeho pokrstenie viazal Filip na podmienku viery v Isusa Christa ako Christa — Mesiáša (Sk. 10). Bolo jasné, že postupne dôjde k dokonalému naplneniu príkazu Isusa: „A budete mi svedkami v Jeruzaleme a v celom Judsku a Samarii až do posledných končín zeme" (Sk 1, 8).

Jednako bol nutný zásah Boží vo zvláštnom zjavení apoštolovi Petrovi v dome Šimona Koželuha v Joppe, po ktorom Peter prijal do cirkvi rímskeho stotníka Kornélia, predstaviteľa tých pohanov, ktorí sa stotožňovali so židovským náboženstvom, modlili sa podľa židovského spôsobu, ale neboli obrezaní, preto ich nazývali „príchodzí vrát" (nakoľko stáli akoby len pred vratami židovského náboženstva). Apoštol Peter navštívil jeho dom v Cézarei, kázal tam o Christu a počas tejto reči na poslucháčov zostúpil Duch svätý, takže prehovorili „jazykmi". To bolo znamením, že podmienka vstupu do cirkvi cez judaizmus s obriezkou nie je nutná, preto sv. Peter pokrstil Kornélia i všetkých príslušníkov jeho domu (Sk 10—11).

Mimo Palestíny, v hlavnom meste Sýrie, Antiochii, vznikla tiež skupina kresťanov. Boli väčšinou pohanského pôvodu a viedol ich cyperský levita Barnabáš. Podľa tradície je však zakladateľom antiochijskej cirkvi sv. Peter. Tu prvýkrát v dejinách sa ozvalo pomenovanie Christových vyznávačov gréckym menom „christianoi" (christiani), výsmešné, ale kresťanmi prijaté pokorne a s láskou (Sk 11, 26). Ináč ich Židia nazývali sektou Galilejčanov alebo Nazarejčanov. Medzi sebou sa samotní kresťania volali bratmi, vernými, učeníkmi Pána a pod.

Antiochijská cirkev sa stala východiskom k činnosti Bohom vyvoleného pracovníka, ktorý energicky prehlásil, že v Christu niet Heléna ani Judejca, že v Christu neplatí obriezka ani neobriezka, ale rozhodujúce je nové stvorenie, radikálna zmena ľudského života k dobru. Tým mužom bude bývalý farizej a nepriateľ kresťanstva, Saul, ktorého sme videli pri ukameňovaní sv. Štefana. Jemu, ktorý prijal na znamenie svojho „nového stvorenia" nové meno Pavel, sme zaviazaní za oslobodenie našej viery spod jarma mojžišovského zákona, za to, že živý organizmus bol oddelený od zrušeného levitstva, čiže starozákonného obradového zákoníctva, ako o tom svedčia jeho listy Galatským 4, 9, Rimanom 8, 3, Židom 7, 18.

V tom čase, keď cirkev už presiahla hranice jeruzalemskej obce a začala prenikať do sveta, prežívala materská obec v Jeruzaleme nové ťažké skúšky. Kráľ Herodes Agrippa, vnuk Herodesa Veľkého, v snahe zavďačiť sa Židom (keď bol získal od rímskych cisárov Kaligulu a Klaudia vládu nad celou Palestínou), rozpútal pernasledovanie kresťanov. Na jeho rozkaz bol mečom zabitý sv. apoštol Jakub Starší, brat sv. Jána Bohoslovca, azda na paschu roku 43 (Herodes zomrel onedlho r. 44). Sv. Peter sa zázračne zachránil z väzenia a odišiel z Jeruzalema. Po jeho odchode sa do čela jeruzalemskej cirkvi dostal sv. Jakub Mladší. Je totožný s tým Jakubom, „bratom Pána", t. j. príbuzným samotného Spasiteľa, o ktorom hovorí sv. Pavel v liste Galaťanom (1, 19). Aj on neskoršie zomrel mučenícky. Tradícia s ním spája liturgiu nazvanú jeho menom.

Vtedy už apoštoli museli myslieť i na to, aby bola zaistená riadna správa cirkevných obcí. Ustanovili pre túto službu svojich nástupcov, ktorých poznáme z Nového zákona pod menom „starší", po grécky „presbyteroi", čo by sme mohli preložiť aj naším termínom z cirkevnej slovančiny „nastojateli". Tí boli pomocníkmi apoštolov pod ich vedením. Iné miesta sv. Písma hovoria o episkopoch, grécky „episkopoi", čo cirkevná terminológia našej cirkvi preložila slovanským slovom „nadzirateli", teda dozorci. V neskoršej dobe sa terminológia, spočiatku kolísavá, ustálila a v dobe poapoštolskej sa episkopmi (biskupmi) nazývajú len predstavení všetkých nastojateľov, presbyterov, v jednotlivých miestnych cirkvách. Boli, pravdaže, nielen dozorcami, ale ozajstnými predstavenými cirkevných obcí. Funkcia apoštolov bola univerzálna, celosvetová, mala charakter misionársky. Preto apoštoli nemali pevné miesto svojho pôsobenia, ale chodili z miesta na miesto. Funkcia episkopov, eventuálne presbyterov, bola viazaná na jediné miesto ich pobytu. Spisovateľ Hegezip v 2. storočí volá sv. Jakuba Mladšieho biskupom Jeruzalema. Hoci nebol apoštolom z Dvanástich, mal významné postavenie medzi apoštolmi a veľkú autoritu. Sv. Pavel ho nazval spolu so sv. Petrom a Jánom jedným zo „stĺpov" prvotnej cirkvi (Gal. 2, 9). Jeho autoritu dobre badať na sneme apoštolov v Jeruzaleme, kde bol predsedajúcim (Sk 15). Jakub

napísal krásny list „dvanástim pokoleniam v diaspore", ktorý je súčasťou tzv. obecných listov Nového zákona. I on zomrel mučenícky, bol ukameňovaný r. 62 alebo 63 na návod jeruzalemského veľkňaza, ako o tom svedčí židovský spisovateľ Josephus Flavius v knihe Antiquitates XX, 9, 1.

Z obrazu, aký poznáme o apoštolskej obci v Jeruzaleme zo Skutkov apoštolských, badať, že až do svojho odchodu z mesta viedol život jeruzalemských kresťanov sv. Peter spolu s ostatnými apoštolmi. Sv. Peter pravdepodobne bol na čele eucharistického stolu tejto cirkvi — matky ostatných cirkví. Bol v nej však popri veľkých autoritách apoštolov, najmä horlivého Petra a sv. Jána, miláčika Pánovho, princíp rozhodovania spoločného, zborového, ináč povedané kolegiálneho. Túto zborovosť (cirkevne slovansky „sobornosť"), ako aj vernosť viere a obetavú spoločnú prácu na diele Pánovej vinice spolu s myšlienkou úsilia o spoločenskú spravodlivosť a mier medzi národmi, ktoré sa tu realizovali, odkázala materinská cirkev jeruzalemská aj našej dobe.

Pavel Aleš

Významné dni májové

NA 1. A 9. MÁJ

Písal sa rok 1886. Dlhoročný boj robotníkov v USA za osemhodinový pracovný deň vyvrcholil práve 1. mája 1886 generálnym štrajkom pracujúcich. Len v meste Chicago zastavilo prácu toho dňa vyše 25 tisíc robotníkov a štrajk sa veľmi rýchlo rozšíril aj na iné mestá. Vyšľahol i plameň z policajných pušiek. Šesť robotníkov poslednýkrát vydýchlo v kaluži krvi na dlažbe mesta. Odbory zvolali na 4. mája toho istého roku protestnú manifestáciu. Desaťtisícové zástupy zapĺňajú chicagský Senný trh. Ich vzdor je pokojný a dôstojný. Páni však musia vyprovokovať stretnutie, aby našli zámienku na brutálne sankcie. Večer toho dňa, keď sa už manifestanti pokojne rozchádzali, vypochodovali proti nim policajti. Ozvali sa pušky, vznikla panika. Niekto hodil medzi policajtov bombu. Týmto činom sa potom ospravedlňoval brutálny postup polície proti robotníkom. Vodcov štrajku zaťkli, štyroch z nich odsúdili na trest smrti, vraj preto, že organizovali „sprisahanie". Súd však nemal žiadne dôkazy. Trest bol vykonaný napriek obrovským protestom robotníkov, ktorí žiadali oslobodenie svojich druhov. Až o sedem rokov vládne orgány priznali krutú pravdu, že išlo o justičný omyl! Dňa 11. novembra 1886 privádzajú stráže na popravisko robotníckych predákov Spiesa, Parsona, Fischera a Englera. Augustín Spies, keď mu kat nasadil sľučku, zvolal: „Príde čas, keď naše mlčanie v hrobe bude silnejšie ako naša reč!" Jeho slová sa stali skutočnosťou. — V decembri o dva roky neskôr sa rozhodla Americká federácia práce, že každoročne sa bude 1. mája uctievať manifestačným štrajkom pamiatka popravených robotní-

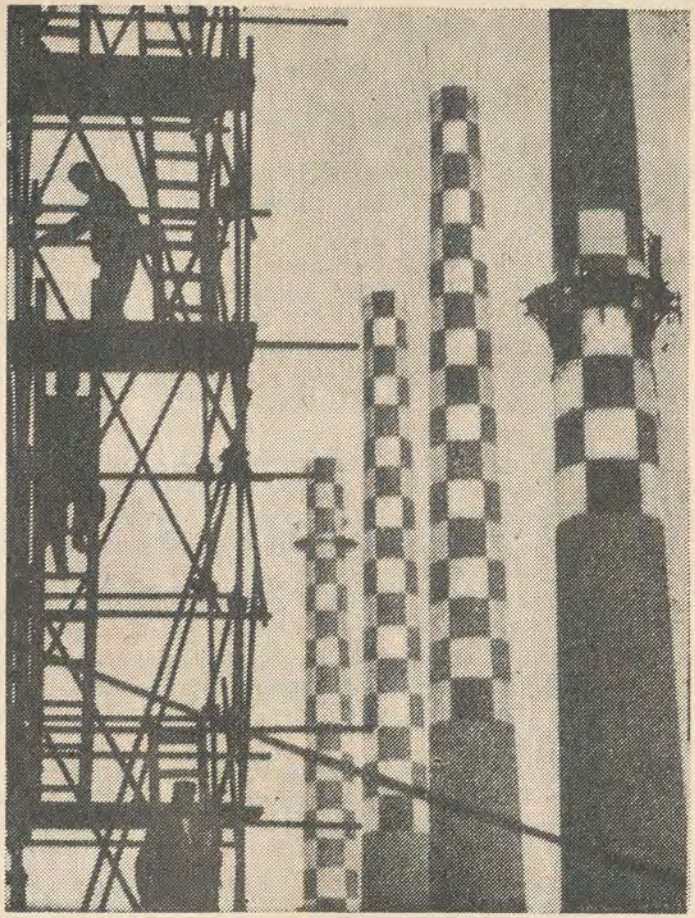

Stavby socializmu rastú prácou rúk našich technikov a robotníkov

kov-revolucionárov. V júli 1889 rozhodol Medzinárodný socialistický robotnícky kongres, známy ináč ako Zjazd II. internacionály, aby sa 1. máj stal medzinárodným dňom boja proletariátu za 8 hodinový pracovný čas. V rezolúcii sa o. i. hovorilo: „Raz navždy vyhlasujeme veľkú medzinárodnú manifestáciu na jeden a ten istý deň, aby sme naraz vo všetkých krajinách sveta požiadali vlády o uzákonenie osemhodinového pracovného času a o splnenie ďalších požiadaviek medzinárodného kongresu v Paríži. Aby sa nezabudlo na obete revolucionárov z Chicaga, aby ožilo Spiesovo posolstvo, aby sa vždy pripomínalo, že jedine v internacionálnej jednote proletariátu

tkvie sila triedy, ktorej patrí budúcnosť. Medzinárodný kongres sa uzniesol, že hrozba vojny, smutného produktu doby, zmizne jedine vtedy, až kapitalistický spôsob výroby uvoľní priestor oslobodenej práci a medzinárodnému triumfu socializmu".

Dňa 1. mája 1890 stíchli továrne. Ulicami európskych miest sa rozozneli radostné piesne, vykročili zástupy robotníkov. V Chicagu sa toho dňa zišlo do 50 tisíc robotníkov. V Paríži boli takmer všetci robotníci v uliciach a ich mohutná manifestácia veľmi naľakala meštiakov. Anglickí robotníci manifestovali až o dva dni, v nedeľu, pretože v pracovný deň im to vláda čo najprísnejšie zakázala. Zišlo sa ich do 300 tisíc.

I u nás, v Prahe na Streleckom ostrove, sa konalo zhromaždenie robotníkov. Manifestácie boli vtedy vo Viedni, v Ríme a v iných mestách Európy. Bol to vtedy deň nadšenia pripravený robotníkmi celého sveta.

O rok nato 1. mája sa po prvýkrát schádza do sto revolucionárov v Petrohrade a v Charkove, samozrejme tajne. Ale už r. 1901 je v Rusku na 1. mája veľký štrajk v Obuchovskej, továrni. V roku 1905 polícia rozháňa vo Viedni do 50 tisíc robotníkov, ktorí chceli pokojne osláviť 1. máj. V Paríži boli krvavé zrážky s políciou.

Keď začala I. svetová vojna, bol sviatok práce oslávený tichou manifestáciou. V roku 1916 v Nemecku sa prvý máj stal manifestáciou proti vojne. V rokoch 1918 a 1919 v Rusku v čase bojov proti domácej a zahraničnej reakcii sa pri manifestácii začali objavovať transparenty „Nech žije práca!" V roku 1920 na 1. mája slávnostne premenovali Petrohrad na Leningrad.

V rokoch tridsiatych sa začalo rodiť pre ľudstvo nové nebezpečenstvo — fašizmus. V prvomájových sprievodoch sa objavujú heslá proti fašizmu. Najkrvavejší bol 1. máj 1929 v Berlíne. Po zásahu vojska proti robotníkom zostalo na uliciach 27 mŕtvych.

V Maďarsku boli oslavy 1. mája zakázané počas fašistickej diktatúry. V r. 1933 Hitler po boku Hindenburga a Goebelsa oficiálne oslavy zneuctil výkrikmi, že sa Nemecko nikoho nenaľaká a že v ZSSR bude treba hľadať pôdu pre „tisícročnú ríšu" — Veľké Nemecko.

Uvedené fakty nám dokazujú, že posolstvo Augustína Spiesa bolo pravdivé a že je stále aktuálne. Preto my teraz bez strachu oslavujeme 1. máj ako deň radosti, víťazstva, už nemusíme bojovať ako naši predkovia za kúsok chleba, za osemhodinový pracovný čas, ale za víťazstvo krajšieho zajtrajška, pre blaho nás všetkých. Nikdy sa nesmieme dať zviesť z cesty, ktorú poliali svojou krvou naši otcovia.

Týždeň po 1. máji — Sviatku práce, náš ľud oslavuje Deň víťazstva — štátny sviatok našej vlasti. V roku 1945 zazneli 9. mája posledné výstrely druhej svetovej vojny. Bol koniec strašného utrpenia a krviprelievania. Naša vlasť je oslobodená slávnou Sovietskou armádou, našimi partizánmi, naším vojskom na čele s generálom L. Svobodom, ktoré sa organizovalo na pôde ZSSR a ktoré oslobodzovalo jednu obec za druhou, mesto po meste, až došlo do Prahy. My tu na východe našej vlasti už v januári 1945 po ťažkých bojoch na Dukle sme sa stali prvými oslobodenými občanmi v našej vlasti. Nastal čas radosti, slobody a 9. mája bola oslobodená i Praha — naše hlavné mesto. Sovietsky vojak vztýčil vlajku mieru nad Berlínom, aby oznámil koniec vojny. Naša vláda vyhlásila 9. máj za štátny sviatok Československa.

Tohtoročné májové sviatky práce a pokoja sú o to významnejšie, že ich oslavujeme v roku 60. výročia Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie, vďaka ktorej sa i naša vlasť r. 1918 oslobodila z pút Rakúska-Uhorska.

My, pravoslávni veriaci, vzdávame vďaku tým hrdinom, ktorí nám priniesli slobodu, krajší život, mier. Buďme dobrými občanmi, aby sme nepošliapali krv preliatu aj za nás.

Prof. Andrej Hniďak

Spomienka na hrdinov

Každoročne pri spomienke na koniec druhej svetovej vojny si pripomíname jej hrôzy, strašné činy fašizmu, hrdinské postoje synov a dcér nášho ľudu i ľudu Sovietskeho zväzu, Poľska, Juhoslávie, Francúzska a mnohých iných národov. Pravú tvár fašizmu spoznala Európa... Dnes tieto veci vidíme len vo filmoch, poznáme ich z dejín. Je však veľa takých, o ktorých ani nevieme, že to boli hrdinovia s nevädnúcou slávou.

V Belehrade vydali r. 1960 knihu, kde sú fotografie a životopisy, ako aj opis mučeníckej smrti pravoslávnych biskupov a duchovných. Kniha sa volá „Spomienka na pravoslávnych duchovných, obete fašistického teroru na poli národnooslobodzovacieho boja". Nájdeme tu mená biskupov a duchovných z Juhoslávie. Je to 330 mŕtvych, priamo umučených, a 39 tých, ktorí zomreli na následky mučenia po oslobodení. Medzi hrdinami — mučeníkmi je srbský patriarcha Havrilo Dožič, metropolita dobro-bosenský Petar Zimonič, metropolita záhrebský Dositej Vasič (ktorý bol biskupom v Československu v r. 1921—1924), biskup banalucký Platon Jovanovič, biskup hornokarlovacký Jova Trlajič, biskup zachumsko-hercegovský Nikolaj Jokanovič. V knihe sa uvádza tiež biskup český a moravsko-slezský Gorazd (Pavlík), ktorý svojho času patril pod srbskú jurisdikciu. — Boli to všetko ľudia mierumilovní, pokojní občania svojej vlasti, služobníci pravoslávnej cirkvi a veriaceho ľudu, za čo boli podozrievaní, že sú za jednotu všetkých Slovanov, ktorých fašisti chceli úplne vykynožiť, v prvom rade pravoslávnych Slovanov. Je pravda, že to boli dobrí vlastenci, ktorí sa zapojili do národnooslobodzovacieho boja, túžili po dohode a stáli po boku svoj-

ho ľudu v jeho nadľudskom zápase proti fašizmu.

Juhoslovanski fašisti, ustašovci, zberba, ktorá sa neštítila ničoho, zabíjala i deti v útrobách matiek, zabíjali bohoslovcov, mladých duchovných, mníchov a mníšky až po najstaršich, ich manželky, príbuzných a všetkých pravoslávných veriacich na ich farnosti. Pravoslávny duchovný Lavrno Spaso v Suvaji Ličkoj, v eparchii hornokarlovackej, narodený r. 1912, keď sa vracal domov, bol prepadnutý ustašovcami, ktorí ho vytiahli z autobusu, zatvorili. To sa stalo 1. 7. 1941. Toho istého dňa prišli i na farnosť v Suvaji, kde zabíjali ľudí. Prišli i na faru, vzali farárovu manželku Ľubicu, ktorá bola tesne pred pôrodom, rozpárali jej brucho, nenarodené dieťa vybrali a dokaličili, staršieho štvorročného chlapčeka zastrelili. Talianski karabinieri opísali i tento príbeh a dodali, že obec Suvaj zapálili, pozabíjali ženy a deti, do 300 ľudí, 170 je pochovaných v spoločných troch hrobóch, zvyšní zhoreli. Desilo týchto karabinierov, čo ustašovci urobili s manželkou duchovného. Zabili i 90-ročného prot. Jovičeviča Michaila, 85-ročného prot. Oblokcija A. Mohajlo, 82-ročného prot. Bradič Metodije, 79-ročného prot. Bubneviča I. Rubina.

Taký bol fašizmus a jeho prislúhovači v tom čase. Taký je v podstate i dnes. Preto ho mierumilovné ľudstvo tak nenávidí.

Štefan Horkaj, duchovný

Z ústredia

● *PRAHA: Dňa 2. marca 1977 zvolala Regionálna kancelária KMK besedu k záverom Bukureštského zasadnutia štátov Varšavskej zmluvy z roku 1976. Hlavný referát predniesol veľvyslanec dr. Jiří Sobotka, pracovník Ministerstva zahraničných vecí ČSSR a účastník Helsinskej konferencie. Za našu cirkev sa na besede zúčastnil vladyka metropolita Dorotej v sprievode prot. dr. J. Šuvarského.*

— — —

● *ČESKOSLOVENSKÝ VÝBOR SOLIDARITY s národmi Afriky a Ázie, Dom Jiřího Wolkera, Československé ústredie vysokoškolákov SZM a Informačné stredisko OSN v Prahe usporiadali zhromaždenie pri príležitosti Dňa boja za odstránenie rasovej diskriminácie v stredu 23. marca 1977 v spoločenskej sále Domu sovietskej vedy a kultúry. Na tomto zhromaždení sa za KMK a súčasne za našu cirkev zúčastnil prot. dr. J. Šuvarský.*

— — —

● *VEĽVYSLANEC GRÉCKA GEORGES S. Petrounakos usporiadal dňa 25. marca 1977 pri príležitosti národného sviatku svojej krajiny slávnostnú recepciu, na ktorej sa zúčastnil vladyka metropolita Dorotej a prot. dr. J. Šuvarský.*

— — —

● *V DŇOCH 29.—31. marca 1977 sa konalo stretnutie predstaviteľov cirkví východnej Európy so Svetovou radou cirkví. Na tomto stretnutí, ktoré sa konalo v Budapešti, sa zúčastnil náš vladyka metropolita Dorotej.*

Posmrtná spomienka

Vo štvrtok dňa 17. marca 1977 zomrel v Bežovciach po dlhej, ťažkej chorobe, zaopatrený sviatosťami d. o. Ján Fleňko, pravoslávny duchovný vo výslužbe, vo veku 61 rokov.

Nebohý sa narodil 1. júla 1916 v Turja Pasika, okr. Perečin, Zakarpatská oblasť v robotníckej rodine. Po ukončení stredoškolského vzdelania bol r. 1938 povolaný do základnej vojenskej služby a po obsadení Československa fašistami tajne odchádza do Sovietskeho zväzu, **kde sa v Buzuluku prihlásil do 1. československej brigády. Zúčastnil sa na oslobodzovacích bojoch pri Sokolove, Bielej Cerkvi, Kyjeve, Dukle a Levoči,** kde pri obci Štefanovce bol ranený z guľometu do ľavej ruky a nohy. Po vyliečení opäť pokračoval v oslobodzovaní našej vlasti. Demobilizovaný bol roku 1947. **Za bojové zásluhy bol vyznamenaný československým vojenským krížom, vyznamenaním Za oslobodenie Prahy, sovietskym radom Pobieda a i.**

Ako vďaku Pánu Bohu za pomoc a ochranu vo vojne **rozhodol sa ďalší život zasvätiť duchovenskému povolaniu.** Po absolvovaní Pravoslávneho duchovného seminára sa v Prahe r. 1951 oženil a bol **Preosvieteným vladykom Alexijom, biskupom prešovským, vysvätený na diakona a neskôr na presbytera (kňaza).** Ako pravoslávny duchovný účinkoval na **farnostiach v Šarišskom Jastrabí (1951—1954), v Bežovciach (1954—1958), v Blatných Revištiach (1958—1965) a v Banskom (1965—1968).** Vďaka jeho misijnej a organizátorskej činnosti v Záhore a v Blatných Remetách boli vybudované nové pravoslávne chrámy a v Blatných Revištiach a v Bežovciach sa urobili generálne opravy farských budov.

I v krízových rokoch 1968-69 samozrejme zostal verný pravoslávnej cirkvi a pretože ako pravoslávny duchovný nemohol naďalej účinkovať v

Banskom, vďaka porozumeniu bratskej pravoslávnej pražskej eparchie odchádza do Čiech, **kde na farnosti Teplá účinkuje do r. 1972. Potom odchádza do výslužby.**

Za svedomité plnenie dušpastierskych povinností dostal od cirkvi viaceré vyznamenania, z nich najvýznamnejšie — **právo nosenia zlatého kríža.** Pretože o. Ján bol opustený a mal podlomené zdravie, posledné roky svojho života prežil medzi svojimi veriacimi v Blatných Remetách a v Bežovciach. Títo jeho veriaci mu preukazovali lásku a starostlivosť. Ozajstnú kresťanskú **duchovnú útechu a posilnenie v chorobe preukazoval otcovi Jánovi Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, i ostatní činitelia michalovskej eparchie.**

Pohrebné obrady vykonal dňa 19. marca 1977 **v miestnom chráme v Bežovciach Preosvietený vladyka Cyril za spoluslúženia početného duchovenstva michalovskej eparchie a za účasti veľkého počtu veriacich z celého okolia. Smútočný prejav predniesol d. o. prot. Ján Choma, predseda misijného odboru ER.** Hlavnú kázeň predniesol Preosvietený vladyka Cyril, ktorý zhodnotil celoživotné dielo zosnulého. Za pravoslávnych veriacich i za seba sa rozlúčil so zosnulým d. o. prot. Š. Mandzák, správca pravoslávnej farnosti v Bežovciach. Telesné pozostatky zosnulého duchovného otca Jána Fleňku boli uložené na večný odpočinok na miestnom cintoríne v Bežovciach.

Vičnaja jemu pamjať i blaženyj pokoj!

(Š. M.)

Zo života michalovskej eparchie

USTANOVENIE

● **D. o. prot. Štefan Mandzák, pravoslávny duchovný v Bežovciach, bol s platnosťou od 1. marca 1977 ustanovený za správcu pravoslávnej farnosti Zemplínska Široká, okr. Michalovce.**

PRACOVNÁ PORADA

● **V utorok dňa 22. 3. t. r. sa konala v zasadacej sieni úradu ER v Michalovciach riadna pracovná porada pravoslávneho duchovenstva michalovského arcidekanátu za účasti zástupcov arcidekanátu košického a trebišovského. Po spoločnej modlitbe d. o. prot. Juraj Cap, okr. protopresbyter, srdečne privítal vedúcich činiteľov michalovskej eparchie na čele s Preosvieteným vladykom Cyrilom, biskupom michalovským, a predstaviteľa štátnej správy. Podľa programu nasledovali jednotlivé prednášky, referáty a správy. D. o. Ján Mantič z Úbreža predniesol prednášku na tému „Osobné vlastnosti sv. Ducha — učenie o filioque". Nasledovala prednáška d. o. prot. M. Ščerbeja, riaditeľa ER, na mierovú tému: „Úsilie ľudstva o zabezpečenie trvalého svetového mieru". Ďalej d. o. prot. J. Choma, predseda misijného odboru a ekonóm ER, oboznámil prítomných s plánom činnosti pravoslávnej cirkvi v roku 1977, ktorý vypracovala Metropolitná rada pravoslávnej cirkvi v Prahe. D. o. prot. J. Cap prehovoril o konkrétnych pracovných úlohách na najbližšie obdobie. Nasledovala diskusia a voľné návrhy. Na začiatku diskusie prítomní si jednominútovým tichom a zaspievaním „Vičnaja pamjať", uctili pamiatku nedávno zosnulého duchovného otca Jána Fleňku. V svojom diskusnom príspevku na tému: „Pravoslávna cirkev a pokoj" Preosvietený vladyka Cyril zhodnotil oba prednesené referáty, teologický i mierový. Rokovanie pozdravil i zástupca ľudovej správy. Nakoniec Preosvietený vladyka Cyril poďakoval prítomným za účasť na pracovnej porade a zaželal im radostné prežitie nadchádzajúcich veľkonočných sviatkov. Poradu ukončili modlitbou a udelením arcipastierskeho požehnania.**

ARCHIJEREJSKÉ BOHOSLUŽBY

● **V nedeľu 3. sv. Veľkého pôstu — krížovú a v utorok 25. marca v deň sviatku Zvestovania (Blahoviščenija) Presv. Bohorodičky Preosvietený vladyka Cyril slúžil v miestnom pravoslávnom katedrálnom chráme archijerejské sv. liturgie.**

(M. Š.)

Životné jubileum

Sedemdesiatich rokov svojho života sa 29. marca 1977 dožila sestra **Helena ALEXOVÁ**, dlhoročná členka kurátorského zboru vo Vernári. Sestra Helena aktívne pomáha pri údržbe chrámu Božieho a pri vedení hospodárenia farnosti. Zažila pri našom chráme smutné i radostné chvíle, ale ani roky 1968—69 ju neodradili od práce v kurátorskom zbore a zostala verná pravoslávnej cirkvi. Jej život je naplnený prácou. Často spomína na ťažké roky svojho života a porovnáva ich so súčasným šťastným životom v našej vlasti a teší sa, že hoci na dôchodku, sa týchto dní dožila. Pri tejto príležitosti jej kurátorský zbor, veriaci a miestny duchovný želajú veľa pevného zdravia, Božieho požehnania, aby nám i naďalej mohla pomáhať.

Na mnohaja i blahaja lita!

Dňa 20. mája 1977 sa dožíva životného jubilea — 60 rokov života sestra Anna ANDREJCOVÁ z farnosti Šamudovce, okr. Michalovce. Menovaná jubilantka je obetavou členkou našej cirkevnej obce, pomáha pri chráme a pravidelne navštevuje naše bohoslužby. Sestre Anne pri príležitosti jej jubilea želáme mnoho zdravia, síl a veľa Božieho požehnania do ďalších rokov jej života.

Na mnohaja i blahaja lita!

Správca farnosti s veriacimi

ŽIVOTNÉ JUBILEUM

Tohto roku sa dožil brat **Juraj IVANKO** z Rebrína, dlhoročný kantor v Strážskom a v Úbreži, 71 rokov svojho života. Jubilant je jedným z tých, ktorí r. 1928 ako prví na Zemplíne sa vrátili do lona pravoslávnej cirkvi a hneď si vybudovali aj nový pravoslávny chrám v byzantskom štýle napriek zloprajnosti úradov. býv. ČSR, ktoré pravoslávnej cirkvi ako nositeľke ruskej kultúry, nepriali. V roku 1950 je brat Juraj samostatným kantorom v Krášku. Od r. 1960 vedie cirkevný spev v Strážskom. V r. 1969 začína kantorovať v Úbreži a v Hnojnom. V roku 1974 ťažko ochorel a je pripútaný na lôžko, ale neprestáva veriť, že mu Pán Boh pomôže. My všetci, ktorí ho poznáme, prajeme mu veľa duchovných síl, aby svoj kríž statočne niesol tak, ako statočne vykonával svoju funkciu kantora.

Na mnohaja i blahaja lita!

Veriaci zo Strážskeho, Úbreža, Hnojného, Závadky, Veľkých a Blatných Revíš a Remiet

POSMRTNÁ SPOMIENKA

Dňa 25. marca 1977 odovzdal po prijatí sviatostí svoju nesmrteľnú dušu Stvoriteľovi brat Michal STAJSKO, *člen kurátorského zboru pravoslávnej farnosti v Slovinkách*, vo veku 66 rokov. Nebohý bol dlhoročným aktívnym členom našej cirkevnej obce a hlboko veriacim človekom. Naša farnosť v ňom stratila jedného z tých pevných a pravoslávnej cirkvi oddaných členov. Pohrebné obrady a rozlúčku za účasti veľkého smútočného sprievodu vykonal dňa 27. marca miestny duchovný J. Novák.

Blaženyj pokoj i vičnaja pamjať!

J. N.

Nová edícia

ZÁKLADY KRESŤANSKÉHO UČENIA O VIERE, MRAVNOSTI — PROT. B. A. CÍSAŘ, BELEHRAD, 1976, ilustrované, 246 strán.

Náš krajan, prof. prot. Císař opäť podáva dôkaz o svojej erudícii a usilovnosti vydaním ďalšej práce, ktorá vyšla nákladom Synody srbskej cirkvi v počte 8000 výtlačkov. Základom práce je pravoslávne vyznanie, listy východných patriarchov, sv. Písmo a vydané učebnice Katechizmu a morálneho bohoslovia. Prvý diel je vieroučný a rozoberá symbol viery. Druhá časť sa zaoberá vzťahom medzi náboženstvom a mravnosťou v Starom a najmä v Novom zákone. Novozákonná morálka je obsiahnutá v Spasiteľovej kázni na Hore, začínajúcej deviatimi stupňami blahoslavenstiev. Hovorí o cnosti lásky, viery a nádeje, o hriechu a svedomí. Ďalej autor rozoberá aplikáciu viery a mravnosti v živote, zaoberá sa modlitbou, pôstom a skutkami milosrdenstva. Veľmi dôležitý je výklad modlitby Pána, ktorá je naplnená duchom svätosti, spravodlivosti a milosťou všeľudského bratstva, ktoré je pevným základom nášho pozemského a večného života.

Edícia bude príručkou pastoračnej práce cirkvi v súčasnosti a je veľkým prínosom pre ňu. I my ďakujeme o. Brankovi za túto živú učebnicu, ktorá v búrke života bude oporou a misijným prostriedkom nezmeniteľného pravoslávia.

Prot. dr. J. Novák

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI:

Ján Maťaš, Šamudovce, 100.—, rod. Repašská, Krásnovce, 30.—, rod. Andreja Hrehu st. z Krásnoviec Kčs 30.—, Michal Pešta, Košice, 100.—, Pravoslávny farský úrad Pozdišovce 100.—, pravoslávni veriaci z Trhovišť: Ján Benetin st., 50.—, Juraj Benetin, 50.—, vd. Mária Čižmárová, 30.—, vd. Benetinová, 30.—, vd. Margita Ferková, 30.—, vd. Mária Benetinová, 50.—, Bohuznáma veriaca 20.—, Jozef Ferko, 30.—, Pravoslávni veriaci zo Zemplínskeho Klečenova okr. Trebišov, 200.—, Pravoslávny farský úrad Krásny Brod 200.—, pravoslávni veriaci zo Zemplínskeho Jastrabia okr. Trebišov 300.—, Pravoslávny farský úrad Medzilaborce, 100.—, Michal Rusnák, Koňuš, okr. Michalovce, 50.—, Bohuznáma veriaca z Michaloviec-Močaran, 10.—, rod. Locihova, Veľké Revištia, 50.—, Zuzana Tomášová, Horovce, okr. Michalovce, 10.—, rodina Doložická, Sečovce, 10.—, Pravoslávny farský úrad Humenné, 100.—, Michal Mačoško, Potočky, 50.—, Mária Čižmárová, Košice, 50.—, Pravoslávny farský úrad Zbudská Belá Kčs 200.—.

Štedrým darcom patrí úprimná vďaka za pochopenie potrieb našej tlače. Sú to tí, ktorí bez veľkých slov pomáhajú tam, kde treba najviac. Pán Boh zaplať!